דאיתקש לנרות התם נמי כתיב [1]שם תזבח את הפסח בערב ההוא ליאוחר דבר הוא דאתא [2]דתניא יאוחר דבר שנאמר בו בערב ובין הערבים לדבר שלא נאמר בו אלא בין הערבים בלבד ומי איכא מידי דאילו שחיט ליה מצפרא אמרת זימניה הוא וכי מטי בין הערבים אמרת יאוחר דבר אין [3]דהא"ר יוחנן [א]הלכה [4]מתפלל של מנחה ואח"כ מתפלל של מוספין ובין הערבים דכתיב גבי קטרת ונרות למה לי ועוד [א] [5]השיב רבי תחת בן בתירא לדברי רבי יהושע לא אם אמרת בשלשה עשר שאין מקצתו ראוי תאמר בארבעה עשר שמקצתו ראוי ואם איתא כולו ראוי הוא אלא א"ר יוחנן [ב]פוסל היה בן בתירא בפסח ששחטו בארבעה עשר שחרית בין לשמו בין שלא [ב] לשמו האיל ומקצתו ראוי מגדף בה רבי אבהו [ג] א"כ פסח כשר לבן בתירא היכי משכחת לה אי דאפרשינהו [ד] מאתמול דחוי מעיקרו הוא ואי דאפרשינהו [ד] מאתמול [ג]נראה ונדחה הוא אלא אמר רבי אבהו תהא לאחר חצות אביי אמר אפילו תימא מצפרא [5]אין מחוסר זמן לבו ביום רב פפא אמר אפילו תימא מאורתא [5]לילה אין מחוסר זמן דתני דבי ר' ישמעאל [ה] [ג]ליל שמיני נכנם לדיר להתעשר וכדרבי אפטוריקי [6]דרבי אפטוריקי רמי כתיב [2]והיה שבעת ימים תחת אמו ביום השמיני [2]וכתיב ומיום השמיני והלאה ירצה הא לילה לא חזי הא כיצד לילה לקדושה ויום להרצאה א"ל רבי זירא לרבי אבהו לימא קסבר רבי יוחנן בעלי חיים נדחין אמר ליה אין [6]דא"ר יוחנן [ד]בהמה של שני שותפין הקדיש חציה וחזר ולקח חציה והקדישה קדושה ואינה קריבה [ד]ועושה תמורה ותמורתה כיוצא בה [6]ושמע מינה תלת שמע מינה בעלי חיים נדחין [6]וש"מ דחוי מעיקרא הוה דחוי וש"מ מתקבל לפתח אהל מועד וחייב כרת בחוץ ולר"י דאמר [לקמן דף פד.] בשחיטת לילה אם עלה [א] תרד י"ל למ"ד בפרק בתרא [שם קכ.] אין לילה כבמה דאתא אמוי תרד זמן אם שחט לילה [ב] אמר שביעי פסול אף בבמה ובקמן לאמר יש פסול לילה בבמה יש לומר דמודה אף ר"י דבבמה שחיטת לילה לא תרד: **הג"ה אי דאפרשיה האידנא דחוי מעיקרא הוא. דלא** דמי למחוסר כפורים דלא מצינו לשון קודש הנאת קרבנו דלמין זמנו עד שיטהר ויטבול אבל הכי לא מצינו עד ומפני [ג] שהלילה מעכבו מלהביא (חגיגה ט:) ומיום השמיני והלאה יהיה ירצה. שלמים אין יכול להקדישן מחוסר זמן שאין קדושה חלה עליהן כדאמרינן בתורת כהנים ומיום השמיני והלאה יהיה ירצה להקרבן אשה ליהוה. ויקרא כב, כז

הלכה מתפלל של מנחה כו'. פסחים (ברכות כח.): אין מחוסר זמן לבו ביום. אין כאן מחסרון מעשה בגופו אלא מחסרון זמן שצריך לא הגיע זמן המוספין, וזמן הכתוב לבו ביום אין זה מחסרון זמן (יומא סב:): **לילה** אין מחוסר זמן. אין מחסרון זמן כמי שהגיע ליל להקריב קרבנותיו מאר, הלכך מתוירא הוא בקבלן אלא שהלילה מעכבו מלהביא (חגיגה ט:). **ומיום** השמיני והלאה יהיה ירצה. שלמים אין יכול להקריבן מחוסר זמן שאין קדושה חלה עליהן כדאמרינן בתורת כהנים ומיום השמיני והלאה יהיה ירצה להקרבן אשה ליהוה. ויקרא כב, כז: **כבר** אמר כן. [תמורה כו:] קדושין ז: [לקמן נט. ע:], כ) סוכה לג:, ל) ע' תמורה י: [ד"ס חוזק] שמיעה ח"ל וי"ל דקודם שגולל מלי מקדים ליה ומייתי לה בכמוהות מקמ"ל. עכ"ל ד"ק, מ) שבת קלב., נ) [וע' תו' יומא סד: ד"ה כמיומת]

תורה אור השלם

1. כִּי אִם אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לְשַׁכֵּן שְׁמוֹ שָׁם תִּזְבַּח אֶת הַפֶּסַח בָּעֶרֶב כְּבוֹא הַשֶּׁמֶשׁ מוֹעֵד צֵאתְךָ מִמִּצְרָיִם: דברים טז, ו
2. שׁוֹר אוֹ כֶשֶׂב אוֹ עֵז כִּי יִוָּלֵד וְהָיָה שִׁבְעַת יָמִים תַּחַת אִמּוֹ וּמִיּוֹם הַשְּׁמִינִי וָהָלְאָה יֵרָצֶה לְקָרְבַּן אִשֵּׁה לַיהוָה:

ויקרא כב, כז

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ואיהו ס"ל קודם ד"ס ועושה:

שינויי נוסחאות

א] ועוד תניא כל"ל (ש"ס). ג"ל ועוד אמר ר' אבא (כ"י צ): ב] שלא לשמו לשמו דבעינן בין הערבים שלא לשמו האיל כו' כל"ל (*ש"ס, פרי"ד): ג] נ"ל ר' אבהו אלא לבן בתירה פסח דקרב שלמים היכי (כ"י צ). וכוה נוסח מחוק ול"ל לפ"ז דקמקשה מפסח שעבר ומנו שקרב שלמים היכי משכחת לה. ומדקמקשה משלמים ולא מפסח עלמו (כגי דלקן) משמע דס"ל שחסרון זמן אם הקדישו לפני ליל י"ד אינו נדחה אף שעדיין לא הגיע זמנו ומה שלחמה משלמים אין בו כח לדחות הפסח, (ולא כתוס' בד"ה הג"ם כו', ועי' קי"ל ס"ס): ד] ל"ל דאפרשיה (*ש"ס): ה] נ"ל דבי שמואל (*ש"ס. וכ"ה בכתה"י): ו] זמן המנחה מתפלל של מנחה כו' אלמא אע"ג דזמן תפלה המוספין קדים היכא דשהי עד זמן חבירתה כו' כל"ל (שמכ"י. וכני"ר בכתה"י): ז] ל"ל אחרינא (*ש"ס). וכ"ה"ם נוסף מערב ועד בקר: ח] רבי דס"ל כבן בתירא משום כל"ל (*ש"ס): ט] מכשיר שחרית, כל"ל (*וש"ס): י] דאמר לקמן (בעמוד זה), מגיהה ט: יא] ל"ל להראות (*ש"ס): יב] ל"ל ונשפך (*ש"ס): יג] תימה הא בעלמא כל"ל (ראי"ס): יד] תימא מן נמקק (ש"ס, ראי"ס). ל"ל דדרשינן (יומא לד ב) אחד המרוח המיוחד שבעדרו (מ"כ): טו] דאיצטריך לכדאמר כל"ל (ש"ס): טז] הוא ולדברי ר"א כו' כל"ל (צ"ק): יז] ל"ל שהוא (מ"כ): יח] כלומר כל"ל ויש"ל דמפרש נקבה למיה בפ"ק דזיחין (שם) ומשום דמקדמו לחוי לשמו הוא דקאמר טעמיה: **ואם איתא.** דבן בתירה מחרית מכשר טו] לשמו כולו לחוי לשמו הוא: **מגדף בה.** בהא דרבי יוחנן: **פ"ק.** דבין לשמו ובין שלא לשמו פסול: **פסח כשר.** בזמנו לשמו בזמנו בתירא: **היכי משכחת לה אי דאפרשיה האידנא.** בי"ד בשחרית: **דחוי מעיקרא הוא.** דבשעת הפרשה לא חזי למידי ומשעיון ליה לר' יוחנן דלמר [י] דחוי מעיקרא הוי דחוי לגמרי שלא להילות יא] עוד: **ואי דאפרשיה מאתמול נראה ונדחה הוא.** לכי לפרשיה מזי להקריבו שלא לשמו וכי מטית י"ד שחרית לא חזי למידי ונראה ונדחה שוב חזי למיזל ונראה ונדחה לדברי הכל. בשלמא לרבנן פסח חזי נדחה כלל אי מלשמו אי משלא לשמו לעד זמן שחיטתו חזי לשלמים וזמנו חזי לפסח שלא לבן בתירא: **פסח לאחר חצות.** משכחת לה פסח כשר לבן בתירא במפרש לאחר חצות ואין להיהנו זמן שחיטתו וחזי לשמו: **אפי' תימא מצפרא.** וא"ת כאן לחוי מעיקרו הואיל ולחוי היום אין כאן מחסרון זמן דלמר מעיקרו חזי לשמו אלא קסבר רבי יוחנן בעלי חיים נדחין אמר ליה אין [ט] **ואינה קריבה.** דס"ל [יב] בהמה של שני שותפין הקדיש חציה וחזר ולקח חציה והקדישה קדושה ואינה קריבה [יג]ועושה תמורה ותמורתה כיוצא בה [יד]ושמע מינה בעלי חיים נדחין [טו]וש"מ דחוי מעיקרא הוה דחוי וש"מ מתקבל לפתח אהל מועד וחייב כרת בחוץ ולר"י דאמר [לקמן דף פד.] בשחיטת לילה אם עלה [א] תרד י"ל למ"ד בפרק בתרא [שם קכ.] אין לילה כבמה דאתא אמוי תרד זמן אם שחט לילה [ב] אמר שביעי פסול אף בבמה ובקמן לאמר יש פסול לילה בבמה יש לומר דמודה אף ר"י דבבמה שחיטת לילה לא תרד: **הג"ה** קדושה ואינה קריבה. לא דמי לרגלו של זו עולה דמכמר לעורבי עולה (תמורה דף יח:): לפחם אינה לחויה כיון דבידו לקדשה: **ש"מ בעלי חיים נדחין.** ול"ת מאי קמ"ל ר' יוחנן מתני' היא דף מי שהיה טמא (פסחים נו:): המפרישין נקבה לפסחו כו' ואמרי' עלה נגמר (נח.). ש"מ תלת וכי תימא מאום לחיכא פלוגתא דתנאי

בעלי חיים נדחין בפ' שני שעירי (יומא דף סה.) ומשמעינן ר' יוחנן דבעלי חיים נדחין הא מ"ר יוחנן מחל אימא לעולם דלמר [כ] מודה התם דבעלי חיים נדחין ומיהו קשה מאכל חלב ומהיר דמו דהוי בידים ועוד דהוי גרמא ונדחה ומכח זה לרבי יוחנן לאמשמעינן ונריך לתקדק בכל הני מימרות דר' יוחנן הנך תלת דבעלי חיים נדחים ובשני מקומות דפליגי רב ור' יוחנן בהיית דבפרק שני שעירי ובהיית דלקמן פ' קדשי קדשים (דף נט.) נגיד מזבח שנפגם ט] : **ושמע מינה יש דיחוי בדמים.** פי' נקונט' בדבר שאין בו אלא קדושת דמים לא [כג] תימא שאין דחוי מעיקרא (אין בו) אלא בקדושת הגוף וה"מ ת"ש דחוי מעיקרא ודחוי בדמים הכל אחד דחוי מעיקרא אין בו אלא קדושת דמים וי"ל דמסכחת לה בקבל דם בבלי שיש בו מים דרחמנן רחמוי וחזר [כד] **ונפסל** למרמה דס ובפ' המערובת (לקמן דף עח.) **אמרי'** דדם לתוך מים רחמנן בטל ונעניין [כה] כיסוי אינו כן לאין דחוי אלא מלא מלוח וה"ר חיים מפרש יש דחוי בדמים שדומה תמורה כו] אלא לקרב ואמרי' כאן כז] לאין קדושה אלא לדמים לא תלינא לאתפיס התמורה מקדושתה לדחותה מקדושה לעשותה כיוצא בה וכפי' זה משמע מתוך גירסת הספרים דכריתות דגרסי' התם (דף כח.) **כך** ס"מ בעלי חיים נדחין דקתני ואינה קריבה וס"מ קדושת דמים מדמה דקתני ותמורתה כיוצא בה וס"מ יש דחוי בדמים דקתני קדושה לאמי לדמים ודחוי מעיקרו לא קתני התם ומיהו ס"ר חיים גריס דחוי מעיקרו ולא גריס יש דחוי בדמים וכן יש כאן ספרים ולפי' קשה מהיכא דמפרישי נקבה לפסחו דלא קאמר התם תמורתה כיוצא בה ואמרי' עלה יש דחוי בדמים וכן בפ' בתרא דכריתות (דף כח.) דקאמר ר' אלעזר אמר ר' חושעיא מטמא מקדש שעיר שהפרישו קן לכבשתו והעני כו' דקאמר ס"מ תלת ולא סייעא תמורה [לאין תמורה בעופות] ורבינו ס"י פי' **בשמועה כאן שפי'** [כה] וכתב דבר זה למדתי פירושו ממס' כריתות דגרסי' התם נלמוד זה ס"מ קדושת דמים מדמה כלומר ס"מ שפי' [בט] **שלא קידשה** מתמילה להקרבת גופו אלא קדושת דמים כגון הקדיש חציה וחצי שני חולין [ל] והכי נמי פרשינן ליה יש דיחוי בדמים כגון נקבה לפסחו לא חזיא גופו לפסח אלא לדמים וכי מקדשה לדמים מקדשה ואיידי דדחויה היא ללא חזיא לאקרובי גופא לגבי שהוקדשה לא אמרי' תדחה כאשם ולר"י דאמר [לקמן דף פד.] בשחיטת לילה אם עלה [א] תרד י"ל למ"ד בפרק בתרא [שם קכ.] אין לילה כבמה דאתא אמוי תרד זמן אם שחט לילה [ב] אמר שביעי פסול אף בבמה ובקמן לאמר יש פסול לילה בבמה יש לומר דמודה אף ר"י דבבמה שחיטת לילה לא תרד: **הג"ה** קדושה ואינה קריבה. לא דמי לרגלו של זו עולה דמכמר לעורבי עולה (תמורה דף יח:): לפחם אינה לחויה כיון דבידו לקדשה: **ש"מ בעלי חיים נדחין.** ול"ת מאי קמ"ל ר' יוחנן מתני' היא דף מי שהיה טמא (פסחים נו:): המפרישין נקבה לפסחו כו' ואמרי' עלה נגמר (נח.). ש"מ תלת וכי תימא מאום לחיכא פלוגתא דתנאי

כשהגיע זמן תפלת המנחה כגון לאחר חצות ומתפלל], וה"ר ליוך עתה ליזכר ביוה"כ להתפלל תפלת מוסף קודם תפלת מנחה להתפלל מנחה קודם, ולא נהגו העם כן, [ולאחר הכרכ] ר' אלישב כהן ללא קבא מידי דהכא מיירי דע"כ לריך להתפלל שניהן יחד כלא אימור לפי שרוצה לעלות למריטעון ויהיה קבוע בה שלא יפקדנו עתה, וכן משמע לשון מי שהיו לפניו שבח לפני ע"כ להתפלל שחרית, והילכך יקדים תפלת המנחה כוחיל והוא לריך להתפלל אותם תיקף, אבל ביוה"כ אם היה רוצה לה היה מתפלל מנחה עתה דהרי [הוא יום שתורה ונביאים ואם רוצה (לעשות) [א] דבר אחר של רשות קודם לכן אם [ב] רלה להתפלל תפלת מוסף דרשאי: ואם מיחלת כולי האי טוב. עיין בהשמטות בסוף המסכת: **לילה** להקדושה קדושת קדושה קדושת דמים כגון הקדיש חציה וחצי שני חולין [ל] והכי נמי פרשינן ליה יש דיחוי בדמים כגון נקבה לפסחו לא חזיא גופו לפסח אלא לדמים וכי מקדשה לדמים מקדשה ואיידי דדחויה היא ללא חזיא לאקרובי גופא לגבי שהוקדשה לא אמרי' תדחה כאשם ולר"י דאמר [לקמן דף פד.] בשחיטת לילה אם עלה [א] תרד י"ל למ"ד בפרק בתרא [שם קכ.] אין לילה כבמה דאתא אמוי תרד זמן אם שחט לילה [ב] אמר שביעי פסול אף בבמה ובקמן לאמר יש פסול לילה בבמה יש לומר דמודה אף ר"י דבבמה שחיטת לילה לא תרד: **הג"ה** קדושה ואינה קריבה. לא דמי לרגלו של זו עולה דמכמר לעורבי עולה (תמורה דף יח:): לפחם אינה לחויה כיון דבידו לקדשה: **ש"מ בעלי חיים נדחין.** ול"ת מאי קמ"ל ר' יוחנן מתני' היא דף מי שהיה טמא (פסחים נו:): המפרישין נקבה לפסחו כו' ואמרי' עלה נגמר (נח.). ש"מ תלת וכי תימא מאום לחיכא פלוגתא דתנאי

מוסף רש"י

מוספין. הואיל ואימר חמנה אינה עוכר בהא דאמרי רבנן ואל מוספיה כל היום (ברכות כח.): אין מחוסר זמן לבו ביום. אין כאן מחסרון מעשה בגופו אלא מחסרון זמן שצריך לא הגיע זמן המוספין, וזמן הכתוב לבו ביום אין זה מחסרון זמן (יומא סב:): **לילה** אין מחוסר זמן. אין מחסרון זמן כמי שהגיע ליל להקריב קרבנותיו מאר, הלכך מתוירא הוא בקבלן אלא שהלילה מעכבו מלהביא (חגיגה ט:). **ומיום** השמיני והלאה יהיה ירצה. שלמים אין יכול להקריבן מחוסר זמן שאין קדושה חלה עליהן כדאמרינן בתורת כהנים ומיום השמיני והלאה יהיה ירצה להקרבן אשה ליהוה. ויקרא כב, כז: **כבר** אמר כן. [תמורה כו:] קדושין ז: [לקמן נט. ע:], כ) סוכה לג:, ל) ע' תמורה י: [ד"ס חוזק] שמיעה ח"ל וי"ל דקודם שגולל מלי מקדים ליה ומייתי לה בכמוהות מקמ"ל. עכ"ל ד"ק, מ) שבת קלב., נ) [וע' תו' יומא סד: ד"ה כמיומת]

שיטה מקובצת

נז א מיי' פ"ג מהל' תפלה הל' ט ס"מ סמג עשין יט טוש"ע ס"ח סי' רפו סעיף ד:
נח ב מיי' פט"ו מהל' פסה"מ הלכה יב:
נט ג עי' ס"מ פרק ו מהלכות מכורות הלכה יד:
ס ד מיי' פרק טו מהלכות מעה"ק הלכה ד ופפק דקרבנה הלכה כ"י: